

Martin Wagner^{*)}

Správní trestání jako motor reforem rakouského správního soudnictví

Docentka Helena Prášková, významná postava nauky českého správního práva, znalkyně správního trestání a uznávaná pedagožka je letos také významnou jubilantkou. Tyto řádky jsou dobrou příležitostí připomenout si, že současný svět, ten akademický nevyjímaje, laskavosti, vstřícnosti a ohleduplnosti k druhým mnoho nepřeje. Právě pro (a nejen) tyto jubilantčiny charakteristiky je její osobnost vzácná a nepostradatelná. Následující řádky se pokouší poukázat na místa, v nichž se oblast odborného zájmu naší jubilantky protnula s tou autorovou.

Úvod

Rozsáhlá reforma rakouského správního soudnictví z roku 2012 přinesla zcela novou dvoustupňovou soustavu správních soudů. S novou organizací správního soudnictví došlo rovněž k zásadním změnám procesního práva, když došlo k odbourání odvolací fáze správního řízení a nahrazení kasačního rozhodování správních soudů principem reformace. Správní soudy prvního stupně mají nově svým rozhodnutím mají nově v zásadě plně nahradit napadený správní akt a tím zefektivnit soudní kontrolu veřejné správy. Vzdor tradičním představám o pevném ukotvení kasačního principu v rakouském typu správního soudnictví nelze přehlížet, že k opuštění jeho primátu směřoval tento systém již od dob svých moderních počátků. Ne náhodou se právě soudní kontrola správního trestání stala pomyslným katalyzátorem těchto změn.

Kořeny správněsoudního procesu na prahu moderní doby

Předpoklady pro vznik moderního rakouského správního soudnictví lze sledovat dost možná již koncem doby osvícenství. Tehdy byla pod vlivem zřízení francouzské Státní rady význačnými vídeňskými právníky skloňována potřeba nezávislejší kontroly správy i v podunajské monarchii. Čilá diskuse probíhala mezi zastánci tzv. justičního státu (*Justizstaatslehre*), tj. kontroly správy prováděné obecnými soudy, a příznivci zachování kontroly správy uvnitř správy samotné. Novou dynamiku tomuto vývoji ale přinesl teprve revoluční rok 1848.¹⁾ I revoltující měšťanstvo vedle řady demokratizačních požadavků nově naplno vyslovilo požadavek zavedení soudní kontroly správy.²⁾

^{*)} Autor působí na katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

¹⁾ Srov. např. Olechowski, T. *Die Einführung der Verwaltungsgerichtsbarkeit in Österreich*, 1. vydání Vídeň: MANZ, 1999, str. 28, ISBN 3-214-07952-2.

²⁾ Jabloner, C. *Verwaltungsgerichtsbarkeit in Österreich: 1867 - 2012*, In: Holoubek, M. et al.: *Die Schaffung einer Verwaltungsgerichtsbarkeit erster Instanz*, 1. vydání Vídeň: Linde, str. 17, ISBN 987-3-7073-1399-4.

Jakkoli se tyto představy nakonec v období tzv. bachovského absolutismu do uspořádání justice neprosadily a prosadit nemohly, přesto přetrvaly, aby vyústily ve vytvoření moderního správního soudnictví o celou generaci později. Právě tehdy, v šedesátých letech 19. století, vývoj v Rakousku akceleroval, a to jednak v důsledku celkového uvolnění politických poměrů, federalizací rakouské monarchie a s nimi spojených příprav tzv. prosincové ústavy, jednak působením vzoru bádenského Správního soudního dvora, založeného roku 1864. V témže roce nadto vydal vlivný hesenský jurista *Otto Bähr* slavný *Rechtsstaat*, v němž jasně formuloval myšlenku obecné žaloby na ochranu právní sféry občana před jednáním veřejné správy. Ač sám zastáncem justičního státu, otevřel otázku zřízení zvláštních soudů veřejného práva k ochraně (subjektivních) práv veřejných a symbolickým kompromisem tak uzavřel v německých zemích, Rakousko nevyjímaje, stále ještě probíhající při, má-li být kontrola správy v rukou správy samotné, nebo v rukou soudů v technickém smyslu.³⁾

Na budoucí architekturu procesu před rakouskými správními soudy však významně působily především *Bährem* již tehdy vyslovené preference kasačního rozhodování, namísto toho, aby soud svým rozhodnutím sám napravoval určitý protiprávní stav, či nahrazoval nezákonným rozhodnutím způsobenou škodu.⁴⁾ Tento koncept stál do značné míry v opozici k představám *Rudolfa Gneista*,⁵⁾ jenž stál za koncepcí pruského správního soudnictví, a to nejen v otázkách organizace správních soudů. Soudní kontrola správy v Prusku měla totiž probíhat ve správní věci samé a v plné jurisdikci, tj. i stran otázek skutkových.⁶⁾

Již při legislativních přípravách návrhu polylegální rakouské ústavy, tzv. prosincové (1867), především shora zmíněný vývoj správního soudnictví v Bádensku jakož i *Bährovy* myšlenky silně rezonovaly. Paradigma výstavby správního soudnictví po bádenském vzoru ovšem nakonec přetrvalo. Zcela určující pro další vývoj *in concreto* pak bylo pověření ministerského úředníka *Karla Lemayera*⁷⁾ přípravou osnovy zákona o Správním soudním dvoru. Zejména v této souvislosti je třeba vyzdvihnout, že prvotní stanoviska vzniklá na půdě vídeňského ministerstva vnitra plédovala za oprávnění nejvyšší správněsoudní instance rozhodovat ve správní věci samé, tj. reformativně. Již od počátku koncepčních úvah se tato otázka stala spornou a poutala značnou pozornost.⁸⁾ Obdobně třaskavou pak byla diskuse, bude-li pravomoc soudu po pruském vzoru stanovena enumerativně, jak požadovaly připomínkující ministerské komise, či generální klauzulí, jak navrhl *Lemayer*.⁹⁾ Výsledný návrh,

³⁾ Müller R. et al. *Verfahren vor dem VfGH, dem VwGH und den VwG*, 7. vydání Vídeň: MANZ 2020, str. 130. ISBN 978-3 214-06359-7130.

⁴⁾ Olechowski, T. *Die Einführung...*, str. 33.

⁵⁾ Rovněž Rudolf Gneist sepsal svůj *Rechtsstaat*, ten však byl spíše politickým programem.

⁶⁾ Hoetzel, J. *Československé správní právo*, 2. vydání Praha: Melantrich, 1937, str. 411.

⁷⁾ Karl von Lemayer (1841 – 1906), rakouský úředník, soudce a právní vědec, rodem z moravských Boskovic, se coby vysoký úředník Ministerstva kultu a vyučování stal hlavním autorem a duchovním otcem říjnového zákona. Významným vlivem působil na činnost Správního soudního dvora posléze jako jeho soudce, senátní prezident a nakonec jako v pořadí druhý prezident tohoto soudu; zdroj: <https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_L/Lemayer_Karl_1841_1906.xml> [cit. 26. 10. 2025].

⁸⁾ Olechowski, *Die Einführung...*, str. 63.

⁹⁾ Tamtéž, str. 84; K přijetí generální klauzule nakonec přispěly také praktické důvody - seznam agend

ač v něm princip generální klauzule zůstal zachován, sám předkládající ministr *Joseph Unger* ve vídeňské Říšské radě zhodnotil jako velmi konzervativní, neboť umožňoval soudní stolič rozhodnout jen *a posteriori* kasačně a omezoval kontrolu jen na právní otázky. Přísné lpění na výhradně kasačním rozhodování šlo pak ruku v ruce s nepřípustností skutkových námitek. Kontrole správního soudnictví byla navíc zcela zapovězena oblast správního uvážení.¹⁰⁾ V této finální podobě pak byl zákon ze dne 22. října 1875 (odtud také přízvisko „*říjnový zákon*“), vyhlášený však pod č. 36/1876 ř. z., o zřízení správního soudu, přijat a pak bez závažnějších změn přežil monarchii až do svého zrušení roku 1934 (v Československu, jak známo, však až roku 1952).

Není snad třeba připomínat, že již odbornými kruhy své doby byla vyzdvihována juristická úroveň říjnového zákona a děje se tak prakticky až do dnešních dnů.¹¹⁾ Co do shora popsaných procesních zásad rozhodování pak přecházela koncepce říjnového zákona v podstatně míře ještě dlouhá desetiletí dalšího vývoje i se všemi jejími i neduhy. Nelze totiž přehlédnout, že procesní charakteristiky nastavené říjnovým zákonem dlouhodobě omezovaly účinný přezkum rozhodnutí vydaných v oblasti správního trestání. To postupně naráželo na nové výzvy druhé poloviny 20. století.

Proměny (ne)trestního procesu před správními soudy v době poválečné

Nová etapa rakouského správního soudnictví se pak počala psát s obnovením Rakouské republiky po porážce Německé říše. Novým zákonem o Správním soudním dvoru (*VwGG*) byla instituce obnovena na původních základech, neboť obsahově tato norma v rozhodující míře navázala na meziválečnou právní úpravu souladnou ještě s principy říjnového zákona.¹²⁾ Úhelným kamenem pro další vývoj poválečného správního soudnictví se staly dva fenomény: rychlý nárůst nápadu nových stížností a přistoupení Rakouska k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod v roce 1958. První jmenovaný jev měl přechodně za následek další rozšiřování působnosti tzv. kolegiálních orgánů se soudní pravomocí, které rozhodovaly coby kvazisoudní orgány poslední instance ve stále se rozšiřující řadě agend hmotného správního práva, aniž by ovšem podléhaly kontrole Správního soudního dvora.¹³⁾

Zejména v souvislosti s *kauzou Ringeisen v. Austria*,¹⁴⁾ v níž Evropský soud pro lidská práva dovodil dosah pojmu *civil rights* a tím i působnost článku 6 Úmluvy na rozhodování o (správním) povolení ke koupi nemovitosti, začalo být zřejmé, že i na rozsáhlé oblasti rozhodování rakouských správních orgánů budou nově kladeny požadavky ochrany práv před nezávislým

veřejné správy, jež měly podléhat soudnímu přezkumu, by byl neúměrně dlouhý a plný nejasností o hranicích pravomoci.

¹⁰⁾ Müller, R. et al. *Verfahren vor dem VfGH...*, str. 141.

¹¹⁾ Srov. např. Mazanec, M. *Správní soudnictví*, Linde: Praha 1996, str. 28, ISBN 80-7201-021-2.

¹²⁾ Zákon č. 208/1945 StGBI

¹³⁾ Působení tzv. *Kollegialbehörden mit richterlichem Einschlag* předpokládaly články 20 a 133 Spolkové ústavy (B-VG) ve znění do 31. 12. 2013.

¹⁴⁾ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 7. 1971, č. 2614/65.

tribunálem ve smyslu Úmluvy. Nároky judikatury na nezávislost takového tribunálu se přitom stále stupňovaly.¹⁵⁾

Stejně neúprosň pak dopadly nové evropské standardy práva na spravedlivý proces i na rozhodování o trestním obvinění, správní delikty nevyjímaje. Přestože se Rakousku zpočátku dařilo před Evropským soudem pro lidská práva obhájit soulad jeho veřejnoprávního soudnictví s požadavky Úmluvy, bylo zřejmé, že tento stav je pouze dočasný. Kvalitativní změnu, kterou již nebylo již možné odkládat, si v tomto ohledu nakonec vyžádalo přistoupení Rakouska k 7. protokolu Úmluvy v roce 1985, jenž pro ochranu práv osob čelícím trestnímu obvinění výslovně trval na garanci ochrany nezávislým vyšším soudem (*higher tribunal*), jehož atributem je rozhodování v plné jurisdikci.¹⁶⁾ Nejen pro trestní řízení v úzkém smyslu slova, nýbrž i pro správněsoudní přezkum posouzení viny obviněného ze správního deliktu se tedy vyžadovala pravomoc přezkoumat rovněž správním orgánem zjištěný skutkový stav. Ačkoli správnětrestní rozhodnutí bez dalšího podléhala kontrole ve správním soudnictví, samotný vídeňský Správní soudní dvůr prakticky nebyl ke zkoumání skutkových otázek procesně vybaven. V neposlední řadě pak kasační způsob rozhodování nemožňoval měnit výrok o trestu, resp. byl vyloučen přezkum přiměřenosti uložené trestní sankce. K tomu přibyl požadavek na prosazení principu federalismu v organizaci soudnictví, který paradoxně nezazníval ani tak ze spolkových zemí samotných, jako od konstitucionalistů, kteří ve skutečnosti, že kontrola spolkové i zemské veřejné správy náleží výlučně spolku, spatřovali ústavní deficit vůči zásadě federalismu.¹⁷⁾ Spolková vláda přirozeně hledala řešení, které chybějící mezeru - přinejmenším v soudní ochraně proti rozhodnutím o správních deliktech - zacelí a současně bude dostatečně rychlé, resp. nevyžadovalo by výstavbu zcela nových skutečných soudů a současně reálně odlehčí nápadu sporů k Soudnímu správnímu dvoru. Zřízení nezávislých, soudům podobných, správních orgánů, jež by naplnily kritéria „tribunálu“ ve smyslu článku 6 Úmluvy, se jevila jako nejschůdnější možnost. Jednak navazovala na návrhy, diskutované v Rakousku již ve dvacátých letech, jednak umožňovala postupně těmto orgánům do budoucna přiřknout přezkum v dalších (netrestních) správních agendách.¹⁸⁾ Inspirativní roli sehrály některé zahraniční systémy té doby, zejména pak britský.

Nelze v této souvislosti nepřipomenout, že tradiční součást správního trestání v Rakousku doposud představují rovněž krátkodobé tresty odnětí svobody.¹⁹⁾ Optikou článku 5 odst. 1 Úmluvy, jenž pro účely rozhodování o omezení svobody jednotlivce žádá výslovně příslušnost soudu v technickém smyslu (*court*),

¹⁵⁾ Jabloner, C. *Verwaltungsgerichtsbarkeit in Österreich 1867 – 2012*, In: Holoubek/Lang (Hrsg), *Die Verwaltungsgerichtsbarkeit I. Instanz*, Vídeň: Linde 2013 str. 20, ISBN: 9783707322743.

¹⁶⁾ Müller, R. et al. *Verfahren vor dem VfGH...* str. 135. Článek 2 bod 1 sedmého protokolu k EÚLP mimo jiné stanoví: „Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.“

¹⁷⁾ Jabloner, C. *Verwaltungsgerichtsbarkeit...* str. 20; srov. také čl. 2 Spolkové ústavy

¹⁸⁾ Müller, R. *Verfahren...*, str. 135

¹⁹⁾ Koja, F., Antonioli, W. *Allgemeines Verwaltungsrecht: Lehr- und Handbuch für Studium und Praxis*, 3. vydání Vídeň: Verlag Manz, 1996, str. 843.

by proto nezávislé správní úřady evropským lidskoprávním standardům sotva vyhověly. Uvedenému letitému nesouladu ovšem Rakousko čelilo dlouhodobě odkazem na výhradu k tomuto článku, již učinilo v procesu ratifikace Úmluvy roku 1958.²⁰⁾ De lege lata tedy ustavení správních tribunálů, tj. orgánů nesoudního typu, nemělo stát nic v cestě.

Nezávislé (trestní) správní senáty

Mezerovitost soudní ochrany v oblasti správního trestání konečně vyústila v přijetí novely Spolkové ústavy účinné od 1. 1. 1991 a dala vzniknout tzv. nezávislým správním senátům (*Unabhängige Verwaltungssenate*, zkráceně *UVS*).²¹⁾ Právě tento krok - mimo organizačních změn - přinesl velkou procesní revoluci. Po století monopolu kasačního rozhodování čistě právních sporů, se soudní přezkum ve věcech správnětrestních a (avšak nejen jich) otevřel zcela novým principům. Základní působnost nezávislých senátů spočívala v rozhodování o stížnosti proti rozhodnutím ve věcech správního trestání. Mimo to však tyto specifické správní úřady (tribunály) vykonávaly další působnost v řadě enumerativně vypočtených agend (stížnosti proti nečinnosti v rámci některých správních řízení, stížnosti proti faktické správní činnosti aj.).²²⁾ Přezkum byl přitom vystavěn na systému úplné apelace a jednotnosti řízení.²³⁾ Ve věcech správních deliktů přitom nezávislé správní senáty po procesní stránce vystupovaly prakticky přímo jako odvolací instance proti prvostupňovým rozhodnutím o přestupcích, v němž nic nebránilo bez omezení v důkazním řízení přezkoumat zjištěný skutkový stav a posoudit tak dostatečně i otázku viny pachatele. Současně však byly relativně důsledně odděleny od hierarchické soustavy veřejné správy. Ačkoli nešlo o orgány soudního typu, optikou doby jejich vzniku splňovaly požadavky Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod na řádné projednání záležitosti nezávislým a nestranným soudem.²⁴⁾ Pro svou kvazisoudní povahu byly ovšem přísně odděleny od ostatní struktury veřejné správy, aniž by byly vázány pokyny či právním názorem jakéhokoli dalšího správního orgánu.

Role správního trestání v reformním kvasu nultých let

Ačkoli řešení, přijaté na přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století zřízením nezávislých správních senátů, mělo ambici systémové deficity napravit jednou provždy, vývoj následujících dvou desetiletí ukázal, že nastavený systém je přesto dlouhodobě neudržitelný a do značné míry provizorní. Riziko, že správní soudnictví v dohledné době opět přestane vyhovovat nárokům vyplývajícím z článku 6 Úmluvy,²⁵⁾ nebylo ani nyní zcela zažehnáno, jakkoli judikatura

²⁰⁾ Srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 5. 1993, č. 13308/87, ve věci CHORHERR v. AUSTRIA.

²¹⁾ Zákon publikovaný pod BGBl. 1988/685, srov. také čl. 129b odst. 1 Spolkové ústavy ve znění účinném do 31. 12. 2013.

²²⁾ Srov. článek 129a Spolkové ústavy (B-VG) ve znění do 31. 12. 2013.

²³⁾ Adamovich, L., Funk B., *Allgemeines Verwaltungsrecht*, 3. vydání New York – Vídeň: Springer Verlag 1998, str. 842.

²⁴⁾ Tamtéž, str. 842.

²⁵⁾ Obavy vyvolávala předreformní koncepce i ve vztahu k článku 13 Úmluvy, garantujícímu právo na účinný opravný prostředek; srov. Hohenecker, L. *Die neue österreichische Verwaltungsgerichtsbarkeit*

Evropského soudu pro lidská práva, žádné systémové nedostatky tehdejší rakouské správní justice výslovně nevytkla.²⁶⁾ Přesto postupné zpřesňování výkladu pojmu nezávislého a nestranného soudu (*tribunal*) vyvolávalo již v doktríně 90. let obavy, nakolik je systém dlouhodobě udržitelný a nakolik je obhajitelné evropský standard spravedlivého procesu udržovat jen za pomoci výhrad k požadavkům Úmluvy.²⁷⁾ Nezávislé správní senáty jednak nebyly soudy v technickém smyslu slova. Především však i nadále přetrvávala různá úroveň ochrany veřejných subjektivních práv, neboť přezkum správních aktů v celé řadě oborů veřejné správy světovaly zvláštní zákony velmi různorodým kolegiálním správním orgánům se soudní pravomocí, aniž by jejich rozhodování přitom podléhalo kontrole Správního soudního dvora. Nové pochybnosti o konformitě systému nadto přinesla bezprostřední právní závaznost Lisitiny základních práv Evropské unie, nastoupivší teprve s platností Smlouvy o fungování Evropské unie (2009).

Neméně významný motiv pro komplexní změnu rakouského správního soudnictví ovšemže představoval cíl soudní ochranu co možná zrychlit a zefektivnit. Právě v tomto momentě, tj. na počátku třetího tisíciletí, se dostalo správní trestání opět do popředí zájmu. S reformou z roku 2012 přišla vedle institucionální reorganizace především zásadní změna procesních pravidel. Zásady platné doposud v řízení před nezávislými správními senáty jen v agendách správnětrestních tvůrci reformy učinili základními stavebními kameny veškerého rozhodování správních soudů v Rakousku. Nově zřízeným devíti prvoinstančním zemským soudům a dvěma spolkovým správním soudům (tzv. modelu 9 + 2)²⁸⁾ ústavodárce v článku 130 odst. 4 Spolkové ústavy uložil, aby správní soudy prvního stupně rozhodovaly namísto kasace nezákonného správního aktu přímo ve věci samé namísto správního orgánu. Napříště platí, že správní soud rozhoduje namísto správního orgánu, jestliže byly dostatečně zjištěny rozhodné skutečnosti, nebo je zjištění rozhodných skutečností samotným správním soudem v zájmu rychlosti nebo znamená značnou úsporu nákladů. Ve věcech správního trestání šla pak reforma ještě dál: soud zde rozhoduje namísto správního orgánu bez dalšího vždy (čl. 130 odst. 4, věta první Spolkové ústavy), zrušení přezkoumávaného rozhodnutí správního orgánu zde nepřipadá v úvahu v žádném případě.²⁹⁾

Obdobně se reforma inspirovala také v rozsahu soudního přezkumu. Zásadní povinnost soudu rozhodnout ve (správní) věci samé je totiž podmíněna zkoumáním, resp. spíše ověřením správnosti zjištěného skutkového stavu.³⁰⁾ Vzhledem k tomu také správní soud prvního stupně při přezkmu vychází nejen z právního nýbrž i skutkového stavu, který platí v době jeho rozhodování.³¹⁾

aus rechtsvergleichender Sicht, Jan Sramek Verlag, Vídeň: 2015, str. 8, ISBN 978-3-7097-0044-0.

²⁶⁾ Grabenwarter, Ch. *Verfahrensgarantien in der Verwaltungsgerichtsbarkeit*, 1. vydání Vídeň, Springer 1997, str. 411, ISBN 139783211830666.

²⁷⁾ Hohenecker, L. *Die neue österreichische Verwaltungsgerichtsbarkeit...*, str. 7.

²⁸⁾ Grabenwarter, Ch., Fister, M. *Verwaltungsverfahrenrecht und Verwaltungsgerichtsbarkeit*, 5. vydání Vídeň, Verlag Österreich 2019, str. 3, ISBN 978-3-7046-8031-0.

²⁹⁾ Čl. 130 odst. 4 věta druhá B-VG.

³⁰⁾ Srov. ust. § 28 odst. 2 VwGVG

³¹⁾ Müller, R. *Verfahren vor dem...*, str. 173.

Do značné míry tak stěžovatel nenese břemeno tvrzení ani ohledně skutkové stránky věci.³²⁾ Nejen v řízení ve věcech správních deliktů se tedy nově uplatňuje mimořádně silný princip materiální pravdy a oficiality řízení.

Rozsah soudního přezkumu správních aktů je přesto i po těchto revolučních změnách nadále zásadně omezen prostorem, který zákon správnímu orgánu vytyčil pro užití správního uvážení. Výjimky z této zásady jsou však vskutku velkorysé, když přímo sama Spolková ústava z tohoto omezení vylučuje právě správní trestání a dále věci náležející do příslušnosti Spolkového finančního soudu.³³⁾ Ani v ostatních agendách ovšem není nikterak dotčeno oprávnění soudu rozhodnout ve věci samé místo správního orgánu tam, kde zákonem vymezené podmínky správní uvážení překročil nebo uvážení zneužil. Tyto nedostatky totiž zasahují do samotné zákonnosti (právnosti) napadeného správního aktu a otevírají tak dveře soudnímu přezkumu. Taková procesní konstelace nijak neumenšuje povinnost správního soudu rozhodnout reformativně, a proto přechází v těchto případech na soud i pravomoc uplatnit správní uvážení. V těchto případech je soud proto dokonce povinen správní úvahu učinit.³⁴⁾

Závěr

Tradiční koncentrované kasační rakouské správní soudnictví, jak bylo zkonstruováno koncem 19. století, v průběhu století dvacátého narazilo na své limity. Tehdy se trestání správních deliktů a jeho soudní přezkum staly jedním z hlavních impulzů a inspirací postupné přestavby rakouského správního soudnictví, především kvůli požadavku čl. 6 Úmluvy na instituci nezávislého soudu rozhodujícího o „trestním obvinění“, správní delikty nevyjímaje. Vlivem těchto změn se Rakousko definitivně odloučilo od tradičních postulátů kasačního rozhodování jediné soudní instance, zaměřené toliko na právní otázky. Po více než stoleté evoluci tak pomyslně opustilo také původní teze *Otto Bähra* a uzavřelo tak jednu epochu soudní kontroly správy.

Shrnutí:

Moderní rakouské správní soudnictví prošlo vývojem rakouského správního soudnictví od jeho počátků v 19. století až po zásadní reformu z roku 2012 pozoruhodným vývojem. Ukazuje, že právě oblast správního trestání byla opakovaně klíčovým impulzem k proměnám procesních i institucionálních struktur. Stať se věnuje především historickým kořenům správněsoudního přezkumu, formování říjnového zákona z roku 1875 a jeho dlouhodobému vlivu, poválečným výzvám spojeným s nárůstem agendy a evropskými standardy spravedlivého procesu, stejně jako vzniku nezávislých správních senátů v roce 1991. Reforma z roku 2012 představuje vyústění více než stoletého vývoje: zavádí dvoustupňovou soustavu správních soudů, opouští tradiční kasační model a prosazuje rozhodování ve věci samé. Právě požadavky na efektivní

³²⁾ Raschauer, N., Wessely, W. *VwGVG Kommentar*, Jan Sramek Verlag, 1. vydání Vídeň, MANZ 2018, str. 375.

³³⁾ Čl. 130 odst. 3 B-VG

³⁴⁾ Srov. nálezk Spolkového správního soudu sb. č. 19.319 A/2016.

a plnohodnotnou soudní ochranu v řízeních o správních deliktech byly hlavním motorem transformace celého systému.

Klíčová slova: správní soudnictví, kasační rozhodování, Rakousko, správní trestání.

Administrative punishment as an engine of reforms of Austrian administrative justice – summary:

Modern Austrian administrative justice has undergone remarkable development since its beginnings in the 19th century until the fundamental reform of 2012. It shows that the area of administrative punishment has repeatedly been a key impetus for changes in procedural and institutional structures. The article focuses primarily on the historical roots of administrative judicial review, the formation of the October Act of 1875 and its long-term influence, the post-war challenges associated with the increase in the agenda and European standards of fair trial, as well as the establishment of independent administrative senates in 1991. The 2012 reform represents the culmination of more than a century of development: it introduces a two-tier system of administrative courts, abandons the traditional cassation model, and promotes decision-making on the merits of the case. It was precisely the demands for effective and full judicial protection in proceedings concerning administrative offenses that were the main driving force behind the transformation of the entire system.

Keywords: the administrative justice, cassation decision, Austria, administrative punishment.